

Nhìn chung, Malaysia là một địa điểm mà cơ hội đầu tư và rủi ro đầu tư cùng tồn tại. Trung Quốc đầu tư vào Malaysia dường như là vì coi trọng nhiều cơ hội đầu tư của quốc gia này, nhưng bên cạnh đó, Trung Quốc cũng cần phải đánh giá những rủi ro, vốn dĩ cần trở đầu tư như sự thay đổi định hướng chính quyền, những mâu thuẫn nội bộ về chính trị và kinh tế của Malaysia.

Nhìn chung, Malaysia là một địa điểm mà cả hội đầu tư và rời bỏ đầu tư cùng tồn tại. Trung Quốc đầu tư vào Malaysia dường như là vì coi trọng nhu cầu hội đầu tư của quốc gia này, nhưng cũng phải đánh giá một cách khá lý trí những cái hội đó. Tuy quan hệ Trung Quốc-Malaysia về tổng thể là tốt, các nhà lãnh đạo đất nước thường xuyên có các chuyến thăm lẫn nhau và bởi cảnh liên “Vành đai và Con đường”... có thể thúc đẩy việc thực hiện các dự án đầu tư, nhưng nếu trước khi đầu tư mà thiếu sự hiểu biết cần thiết đối với tình hình chính trị, môi trường chính trị và chính sách kinh tế của Malaysia thì chắc chắn sẽ dẫn tới sự thiếu phù hợp chính sách, chừa dẽ sẽ kết nối đầu tư, sẽ gây ra tổn thất. Việc phòng ngừa và giải quyết những rời bỏ này cũng phải thu hút vào sự phối hợp giữa Trung Quốc và các nước ASEAN để cùng quy tắc hợp tác, xây dựng quy tắc bao gồm cả về mặt pháp lý để đồng hành đồng và ràng buộc đối với đầu tư.

Sáng kiến “Vành đai và Con đường” đẩy nhanh tốc độ tăng trưởng đầu tư vào Malaysia

Đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia những năm gần đây tăng vọt. Trong bối cảnh Trung Quốc đưa ra sáng kiến “Vành đai và Con đường”, các doanh nghiệp Trung Quốc, dù là doanh nghiệp nhà nước hay tư nhân, đều đang tiến vào các nước ASEAN với quy mô lớn, khiến Trung Quốc nhanh chóng trở thành nhà đầu tư quan trọng nhất của ASEAN. Trong năm 2016 và 2017, đầu tư trực tiếp của Trung Quốc vào các nước ASEAN liên tiếp chiếm 9,2% và 10,4% tổng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài của ASEAN (tổng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vào ASEAN năm 2017 là 137 tỷ USD). Năm 2017, Trung Quốc đã vượt qua Nhật Bản và Mỹ, trở thành nhà đầu tư lớn thứ hai vào ASEAN, chỉ sau Nhật Bản, hơn nữa đầu tư của Trung Quốc vào ASEAN chủ yếu tập trung vào lĩnh vực cơ sở hạ tầng, có tác động lâu bền đối với sự phát triển của khu vực này.

Trong số các quốc gia ASEAN mà Trung Quốc đầu tư, Malaysia là một điểm sáng liên tục. Năm 2016, Trung Quốc đã vượt qua Nhật Bản và Mỹ, trở thành nhà đầu tư lớn nhất vào Malaysia. Năm 2017, tổng đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia đạt 1,6 tỷ USD, chiếm 17% tổng vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vào quốc gia này. Ngoài ngành sản xuất chế tạo, đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia chủ yếu là dự án xây dựng cơ sở hạ tầng có quy mô lớn, cần nhiều vốn.

Một số ví dụ về việc doanh nghiệp Trung Quốc đầu tư ở Malaysia cho thấy đầu tư

Của Trung Quốc có thể thúc đẩy hiệu quả phát triển kinh tế ở Đông Nam Á. Mục đích Trung Quốc thúc đẩy xây dựng “Vành đai và Con đường” càng lớn, thì lợi ích mà khu vực này thu được càng lớn. Phải nói rằng phần lớn điều mà sáng kiến “Vành đai và Con đường” hiện nay mang lại là một mô hình hợp tác khu vực khá linh hoạt, nhìn nhận cùng tạo thuận lợi cho nhau và cùng hưởng lợi.

Đầu tư vào Malaysia đang trở thành lựa chọn và rõ ràng

Nhìn chung, Malaysia hoan nghênh đầu tư của Trung Quốc và trên thực tế Malaysia cũng thực sự rất cần nguồn vốn của Trung Quốc để lấp khoảng trống trong đầu tư của các hãng của nước này. Trung Quốc đã trở thành nước đầu tư lớn nhất vào Malaysia, điều đó thể hiện thái độ tích cực của Trung Quốc và cũng chứng minh một sự thành tựu quan trọng mà Trung Quốc đã giành được. Tuy nhiên, một số dự án đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia gặp trở ngại, một số trong đó trên thực tế đã gặp phải khó khăn không dễ khắc phục, gây ra thất bại lớn.

Một trong những dự án có hiệu quả đầu tư tốt là dự án mở rộng cảng Kuantan. Cảng này nằm cách thành phố Kuantan 25 km về phía Bắc thuộc bang Pahang, là cảng đầu tiên ở bờ biển phía Đông Malaysia có thể cho phép tàu thuyền ra vào quanh năm. Cảng này hướng ra Biển Đông, là một điểm nút quan trọng của tuyến đường biển gần nhất giữa Trung Quốc và Malaysia. Cảng Kuantan được đi đầu hành bởi Công ty Kuantan Port Consortium thuộc sở hữu tư nhân, trong đó Tập đoàn Cảng Khu biển quốc tế Vịnh Bắc Bộ của Trung Quốc chiếm 40% cổ phần. Năm 2013, dự án mở rộng cảng biển này bắt đầu thông qua việc huy động vốn trong nội bộ ngân hàng đầu tư của các hãng đầu tư công mại và các công sở khác với diện tích 30 km². Cùng với việc hoàn thành dần dần dự án mở rộng, cảng Kuantan đã được nâng cấp từ một cảng nhỏ trước kia thành cảng nước sâu, tàu chở hàng container của cảng Huệ Châu của Trung Quốc sẽ cập cảng Kuantan, Kuantan đưa vào mạng lưới logistic của cảng Huệ Châu mà được nâng cấp thành một trong những cảng quan trọng nhất trong khu vực.

Năm 2015, hai chủ sở hữu là công ty hàng hóa thông qua cảng biển và thu nhập từ hoạt động kinh doanh của cảng Kuantan tăng mạnh, công ty hàng hóa thông qua cảng biển này lớn đầu tiên lên tới 40 triệu USD, tăng gấp đôi, trong đó 90% của công ty hàng hóa đến từ Trung Quốc; hoàn thành xếp dỡ hơn 140.000 container, tốc độ tăng trưởng lên tới hai con số. Ngoài việc xây dựng khá thuận lợi, cảng Kuantan còn có ý nghĩa quan trọng vượt trên ý nghĩa của nó, bởi vì dự án cảng Kuantan có mối quan hệ chặt chẽ với sự phát triển của khu công nghiệp Kuantan

giữa Trung Quốc và Malaysia. Khu công nghiệp này nằm ở bờ biển phía đông bán đảo Mã Lai, gần Kuantan, do Trung Quốc và Malaysia cùng khai thác, là một trong những kế hoạch “hai nước, hai khu công nghiệp” nổi tiếng nhất. Việc thúc đẩy thu hút đầu tư vào khu vực công nghiệp Kuantan sẽ hỗ trợ tốt hơn cho kế hoạch “hai nước hai khu công nghiệp”. Chính phủ nói rằng việc mở rộng công nghiệp Kuantan là một dự án khá thành công khi Trung Quốc đầu tư vào Malaysia.

Ngược lại, dự án đường sắt ở bờ biển phía đông đã gặp nhiều trở ngại. Dự án này có thể đi kèm với áp lực đình chỉ, tuy đã được khôi phục, nhưng dự báo lợi nhuận sẽ giảm mạnh. Nếu đơn thu hút xem xét kỹ khía cạnh đầu tư thì khó khăn dường như là thành công. Dự án này ban đầu do Chính phủ Trung Quốc và Chính phủ Malaysia đồng ý thì Najib Razak ký kết, Trung Quốc cung cấp khoản vay trị giá 55 tỷ ringgit (khoảng 89 tỷ nhân dân tệ hoặc 12,9 tỷ USD), là dự án đường sắt lớn nhất ở Đông Nam Á hiện nay, cũng là dự án mang tính cột mốc lớn nhất để sáng kiến “Vành đai và Con đường” của Trung Quốc tiến ra biển.

Tuyến đường sắt ở bờ biển phía đông kết nối một số thành phố trung tâm của Malaysia với tuyến chi nhánh dài 688,3 km, ban đầu dự định xây dựng trong khoảng 5 đến 6 năm và dự kiến hoàn thành vào năm 2022. Tuy nhiên, sau khi chính phủ mới lên nắm quyền ở Malaysia vào tháng 5/2018, họ đã tuyên bố phải đình chỉ và đánh giá lại một số dự án đầu tư của Trung Quốc, trong đó bao gồm dự án đường sắt này. Tháng 4/2019, Văn phòng Thủ tướng Malaysia Mahathir Mohamad xác nhận Trung Quốc và Malaysia đã ký hợp đồng bổ sung với tuyến đường sắt ở bờ biển phía đông, giá trị của công trình này sẽ giảm 65,5 tỷ ringgit xuống còn 44 tỷ ringgit. Trung Quốc đã có sự nhượng bộ đáng kể để khôi phục dự án này, chuyên gia đánh giá lợi nhuận của dự án này là rất nhỏ. Trung Quốc đã xem xét đến mối quan hệ hai nước và tầm quan trọng của tuyến đường sắt phía đông trong khuôn khổ “Vành đai và Con đường” mới đưa ra quyết định dựa trên tình hình chung.

Dự án thu hút Country Garden ở bang Johor cũng đang gặp khó khăn. Forest City là một dự án bất động sản quy mô lớn do Công ty Country Garden Holdings Ltd của Trung Quốc và Công ty Esplanade Danga 88 Sdn Bhd của Malaysia hợp tác khai thác, hai bên cùng thành lập Công ty liên doanh Country Garden Pacificview sdn.Bhd (CGPV). Dự án này có diện tích khoảng 20 km², do Công ty Country Garden Holdings Ltd đầu tư 100 tỷ USD. Dự án không những có thể tạo ra việc làm, cải thiện kinh tế địa phương, mà còn giúp thúc đẩy phát triển ngành du lịch, thương mại là ngành dịch vụ và ngành tài chính công nghệ cao. Đã có khoảng 11.000 căn hộ được bán. Forest City khi đó được coi là dự án hàng đầu ở bang Johor, thương mại có trực tiếp ảnh hưởng đến quan hệ Trung Quốc-Malaysia.

Tuy nhiên, từ năm 2018, Forest City nhanh chóng trở thành một dự án gây tranh cãi. Mahathir Mohamed, lãnh đạo phe đối lập khi đó, đã công khai chỉ trích dự án này, cho rằng sẽ dẫn đến một làn sóng làn dân nhập cư từ Trung Quốc tràn vào Malaysia. Sau khi được bầu làm thủ tướng mới và trở lại phe ủng hộ của báo chí Trung Quốc, Mahathir Mohamed tiếp tục khẳng định lại lập trường của cá nhân ông đối với dự án Forest City, đó là vẫn tiếp tục ủng hộ dự án này, bởi vì sẽ rất nhiều dân cư sẽ được tạo ra trong dự án bất động sản cao cấp này, hiện nay và trong tương lai cũng không thể xanh (thực trú lâu dài) cho các khách mua các căn hộ của dự án này. Trên cơ sở tình hình đó, khách hàng ở Trung Quốc đã dùng mua bất động sản của dự án này. Với tình hình hiện nay, người dân địa phương không thể mua được; người Trung Quốc cũng không mua được, khi dự án còn đang dở là rất lớn.

Hỏi lý do sự thay đổi dòng vốn

Ba ví dụ đầu tiên trên đem lại cho mọi người một cảm giác rõ ràng rằng đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia đã tăng mạnh và đó là do tác động của cuộc bầu cử năm 2018. Trước cuộc bầu cử năm 2018, các dự án đầu tư của Trung Quốc ở Malaysia nhìn chung thu hút ít, nhưng cùng với chính phủ mới lên nắm quyền, tình hình đầu tư trở nên phức tạp, trong đó một số dự án bị đánh giá lại trong khi những dự án khác bị đình trệ, gây thiệt hại lớn cho Trung Quốc. Trong cuộc bầu cử năm 2018, phe đối lập, Liên minh Hy vọng (PH), do Mahathir Mohamad đã giành được 113/222 ghế tại Hội viện, thắng cử với đa số ghế. Đây là lần đầu tiên kể từ năm 1957, thủ lĩnh Malaysia giành được độc lập, đảng Tộc dân tộc Mã Lai thống nhất (UMNO) mất quyền kiểm soát Quốc hội, cũng là lần đầu tiên sau 60 năm Malaysia thực hiện thay đổi dòng vốn.

22 năm cầm quyền trước đây của Mahathir Mohamad chính là thời kỳ mà quan hệ kinh tế Trung Quốc-Malaysia được tăng cường mạnh mẽ, có thể nói chính những nỗ lực của ông đã khiến Malaysia trở thành một trong những bên hưởng lợi nhất từ đầu tư của Trung Quốc vào châu Á, vì vậy lý do ra trận vững đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia là rất sáng sủa. Tuy nhiên, một loạt những thay đổi lớn đã sớm xuất hiện và sự chú ý của các phương tiện truyền thông tập trung nhiều hơn vào những dự án đầu tư có quy mô lớn của Trung Quốc bị hủy bỏ hoặc đình chỉ.

Theo các quan chức Malaysia, lý do quan trọng nhất khiến chính phủ mới hủy bỏ

hoặc đình chỉ rất nhiều dự án đầu tư lớn của Trung Quốc, là vì cho rằng nó có thể gây ra khoản nợ lớn cho chính phủ nước này. Nhưng lý do đó có công bằng hay không thì giữa chính phủ mới và cũ của Malaysia cũng như Trung Quốc lại có quan điểm khác nhau.

Theo quan điểm của Trung Quốc, trên thực tế rất nhiều dự án ở Malaysia đều do các tổ chức tư nhân của Trung Quốc và Malaysia tài trợ vốn chúng hơn như dự án Forest City thuộc Country Garden, không liên quan đến nợ của chính phủ. Cho dù là dự án liên quan đến nợ chính phủ, Trung Quốc cũng hiếm khi yêu cầu Chính phủ Malaysia bảo lãnh. Hơn nữa, trước khi thay đổi đồng cam quyên, theo thống kê của chính phủ, mức nợ của Malaysia không cao. Cựu Thủ tướng Najib Razak nhiều lần cho biết ngoài những dự án không có trong sổ sách, tổng nợ của Chính phủ Malaysia/GDP luôn duy trì ở mức dưới 55% mà nước này tự dưng ra.

Tuy nhiên, sau khi chính phủ mới lên nắm quyền, Bộ trưởng Tài chính Lim Guan Eng cho biết tính đến cuối năm 2018, quy mô nợ phải trả và nợ do chính phủ bảo lãnh của Chính phủ liên bang Malaysia đã tăng đồng vọt 80,3% GDP; nếu xóa bỏ những dự án ngoài sổ sách, tổng nợ so với GDP là 65,4%. Con số này cao hơn nhiều so với mức mà cựu Thủ tướng Najib Razak tiết lộ. Với số liệu này, Najib Razak chỉ trích chính phủ mới tuyên bố quy mô nợ của nước này tăng lên 1.000 tỷ ringgit nhưng lại không đưa ra chi tiết cụ thể, điều này sẽ gây rối loạn thị trường tài chính, khiến các tổ chức xếp hạng tín dụng phải cảnh giác và tác động đến lòng tin của nhà đầu tư đối với hệ thống của Malaysia. Nhưng chính phủ mới lại cho rằng một số thống kê tài chính của chính phủ cũ có thể bị làm giả.

Ngoài những đánh giá về mặt nợ, một lý do quan trọng khác mà chính phủ mới đưa ra là đầu tư của Trung Quốc có thể đem theo dân nhập cư, từ đó mở rộng quy mô cũng đồng nghĩa Hoa Kỳ Malaysia và cuối cùng có tác động lớn đến xã hội và bầu cử Malaysia. Tuy nhiên, nhiều học giả cho rằng Mahathir Mohamad coi dự án Forest City là một chương trình nghiễm nhiên của chính trị hóa để đảm bảo đồng thuận toàn kết bên đưa Malaysia (PPBM) giành được nhiều phiếu bầu hơn trong cuộc bầu cử. Một khâu quan trọng trong sách lược tranh cử của phe đối lập khi đó chính là phải thu hút phiếu bầu ở bang Johor. Người Mã Lai ở nông thôn luôn bầu cho đảng cầm quyền của người Malaysia gốc Hoa. Vì vậy gần dự án bất động sản mà doanh nghiệp Trung Quốc đầu tư với người gốc Hoa ở Malaysia tạo ra bầu không khí dè dặt về “Thuyết mới đe dọa từ người Hoa” từ đó đồng nghĩa là giành được phiếu bầu của cử tri một cách thuận lợi.

Bối cảnh liên chính trị và kinh tế trong nước Malaysia

Ngoài những thay đổi liên tục gần đây kể từ cuộc bầu cử năm 2018, bối cảnh chính trị và chính sách kinh tế của Malaysia cũng là những nhân tố tác động không thể xem nhẹ. Cuộc đời sống quy định của gia hoàng gia và chính phủ, tranh cãi giữa chính phủ trung ương và chính quyền địa phương xung quanh khu vực tài chính và vai trò của chính phủ với các nhóm lợi ích trong xã hội, tiếp tục có tác động sâu sắc đến sự phát triển chính trị và kinh tế của Malaysia, từ đó tác động liên tục đầu tư của Trung Quốc vào Malaysia.

Với bối cảnh chính trị, nội bộ nhất là mâu thuẫn giữa chính phủ liên bang và chính quyền các bang ngày càng sâu sắc hơn. Malaysia là một nhà nước liên bang, với nguyên tắc chính quyền các bang có quyền lực nhất định, nhưng trên thực tế quy định tập trung vào trung ương, phần lớn quyền lực đầu năm trong tay chính phủ liên bang. Một biểu tượng là kể từ khi thực hiện “chính sách kinh tế mới” vào thập niên 70 của thế kỷ 20 đến nay, chính phủ liên bang đã từng kiểm soát quyền lực hơn nữa về ngân sách và hệ thống dịch vụ công, chính quyền các bang đã không có quyền tự thu tự chi tiền thuế, chỉ có thể dựa vào bán đất đai để đổi lấy một số quỹ.

Các bang cũng có một số nguồn lực chính trị được biết có thể được sử dụng để chống lại chính phủ liên bang. Hiến pháp Malaysia quy định thực tế rằng số được bầu thông qua cuộc bầu cử toàn dân, những người đó chỉ là lãnh đạo của cơ quan hành chính. Trong thực tế, Hiến pháp Malaysia cũng quy định các tiêu chuẩn và người đứng đầu 4 bang của các bang vào chế độ quân chế (không qua bầu cử) trong Hội đồng quân chế Malaysia (hội đồng gồm 9 tiêu chuẩn và các thành viên từ 4 bang khác) để lựa chọn nguyên thủ quốc gia (Quốc vương) có nhiệm kỳ 5 năm. Nguyên thủ quốc gia là người hoạch định sách lược cao nhất để di chuyển cho nhà nước, lập pháp và hành chính, cũng là lãnh đạo Hội giáo và Tổng tư lệnh các lực lượng vũ trang của Malaysia. Ngoài ra, nguyên thủ quốc gia cũng là lãnh đạo Hội giáo của các bang trực thuộc và bang Malacca, Penang, Sabah, Sarawak và vùng trực thuộc liên bang, hơn nữa ông phải lắng nghe kiến nghị của Hội đồng Hội giáo ở một số bang khi đàm phán nhiệm vụ của mình.

Như vậy, Malaysia đã hình thành sự giằng co giữa thực tế rằng để di chuyển cho liên bang và nguyên thủ cao nhất để di chuyển cho các bang và mang màu sắc tôn giáo. Trước kia, UMNO với quyền lực lớn thực sự kiểm soát chính quyền trên thực tế, khi đó có một số mâu thuẫn bên kiểm chế, PH khi xôn xao dân chế và đa nguyên rõ ràng là

chính phủ không ngừng kiểm soát tình hình, do đó tạo ra các điểm giống nhau và quy định lịch chính trị và chia sẻ với lợi ích kinh tế giữa chính quyền liên bang với các bang.

Với chính sách kinh tế, vốn đầu tư bất ngờ là “chính sách kinh tế mới” gây tranh cãi. Từ khi Malaysia giành độc lập vào năm 1957 đến nay, chính phủ luôn đóng vai trò tích cực trong sự phát triển kinh tế xã hội của đất nước. Để xóa đói giảm nghèo, thúc đẩy sự phát triển cân bằng giữa các dân tộc, Chính phủ Malaysia đã thực hiện “chính sách kinh tế mới” vào năm 1971. Mặc dù Chính phủ Malaysia từng nhiều lần tuyên bố rằng phải cắt giảm công nợ của “chính sách kinh tế mới”, nhưng cho thấy rằng sự do dự và chậm công bằng đóng vai trò lớn hơn, nhưng trên thực tế, những năm gần đây “chính sách kinh tế mới” với nội dung cốt lõi là ưu tiên người Mã Lai và quy định lịch kinh tế của chính phủ là trên hết không ngừng được công nhận trên nhiều lĩnh vực, thậm chí đã trở thành một công cụ chính trị trong cuộc đấu tranh giữa các đảng phái.

Cụ thể, một nội dung quan trọng trong “chính sách kinh tế mới” là thành lập mô hình “doanh nghiệp liên kết với chính phủ”, cho phép các doanh nghiệp lớn của nhà nước đi đầu cho lợi ích của người Mã Lai tiến vào lĩnh vực kinh tế quan trọng. Trên thực tế, Mahathir Mohamad rất quan tâm đến các hoạt động như vậy, ông từng thành lập một số công ty lớn các doanh nghiệp có quy mô lớn trong lĩnh vực sản xuất chế tạo thông qua các biện pháp như trợ cấp của chính phủ, can thiệp hành chính. Mô hình này đã chi phối lĩnh vực kinh tế quan trọng bao gồm tài nguyên thiên nhiên, hành chính công, xây dựng cơ sở hạ tầng có quy mô lớn, chi phí khoán tài chính..., còn thông qua thu hút những nhân tài ưu tú để tác động đến sự phát triển của doanh nghiệp tư nhân. Tuy Liên minh hy vọng (PH) khi tranh cử để xuất hiện với cách mô hình doanh nghiệp nhà nước này, thúc đẩy kinh tế tư do, nhưng hiện nay, những doanh nghiệp theo mô hình nhà nước này không những không yếu đi mà còn từng công nhận quan hệ với chính phủ.

Hiện nay, ngày càng có nhiều ví dụ chứng tỏ lý do vì sao chính phủ mới và các đầu tư không thể tách rời doanh nghiệp nhà nước kiểu này. Nguyên nhân là vì những doanh nghiệp này đóng vai trò là công cụ của các chính đảng. Do những doanh nghiệp nhà nước này tập trung các nguồn lực, được sự ủng hộ phân phối các lợi ích cho các đảng viên ở các khu vực then chốt, giành được hợp đồng dự án, giấy phép kinh doanh... Quy định lịch chính trị này dựa vào “sự liên kết với chính phủ” để thực hiện, các tập đoàn doanh nghiệp dựa vào “sự liên kết với chính phủ” để giành lợi ích không chính đáng do ưu thế về thế mạnh, nhưng điều đó không những có ảnh hưởng sâu rộng đến xã hội Malaysia, mà còn ảnh hưởng đến đầu tư của nước ngoài, bao gồm Trung Quốc.

Với tình thế, Malaysia cần đầu tư của Trung Quốc, nhưng nó cũng có thể trở thành vật hy sinh trong cuộc đấu sức chính trị ở quốc gia này. Từ nửa cuối năm 2018, chính phủ mới đã lên đầu tiên đánh giá lại, sau đó tìm đình chỉ, thậm chí là quyết định xóa bỏ một số dự án đầu tư của Trung Quốc, tiếp đó lại khôi phục một phần của dự án đó, cho thấy tâm lý phức tạp, thậm chí là trong tình trạng khó xử của Chính phủ Malaysia.

Một mặt, Malaysia rất cần đầu tư của Trung Quốc, đặc biệt là trong một số dự án quan trọng, đặc biệt của Trung Quốc dường như là không thể thay thế được; mặt khác, các diễn biến chính trị ở Malaysia phức tạp, dễ làm suy yếu ảnh hưởng của chính phủ hiện nhiệm, chính phủ mới đã quyết định hủy bỏ hoặc đình chỉ các dự án như tuyến đường sắt biển phía Đông... Ngay cả trong dự án đầu tư của tập đoàn Country Garden, chính phủ mới cũng không ngần ngại can thiệp vào thế trận đang bùng nổ quyết định khá thô bạo, cũng là sự phản ánh cảnh tranh giành các lợi ích chính trị ở Malaysia. Có lý do tin rằng Malaysia cần số đầu tư của Trung Quốc, nhưng nếu môi trường chính trị của Malaysia có sự thay đổi, thì thật tiếc là của đầu tư Trung Quốc có thể rút lui.

Những khía cạnh cần chú ý trong sự sắp xếp thế cục

Sách lược đầu tư của Trung Quốc cần quan tâm đến nhu cầu chính trị của Malaysia

Từ những ví dụ trên, có thể thấy chủ đề đầu tư phù hợp với nhu cầu chính trị ở địa phương thì lại ích kinh tế của dự án mới có thể được đem bỏ. Lý do khu công nghiệp Kuantan và cảng Kuantan thành công, dự án đường sắt ven biển phía Đông bị xem xét lại, dự án Country Garden rơi vào khó khăn, ngoài chủ yếu ảnh hưởng của cuộc bầu cử ở Malaysia, vấn đề khác nhau về mặt đề phù hợp giữa những dự án này với nhu cầu chính trị của Malaysia

Khu công nghiệp Kuantan đã tạo ra nhiều cơ hội việc làm cho khu vực phía Đông Malaysia, dự án đường sắt biển phía Đông đi qua 3 bang đông dân của nước này, kết nối các thành phố và nông thôn lúc hừng vespere kinh tế. Hiệu quả đầu tư đó cho dù là dưới thời UMNO hay PH đều sẽ được hoan nghênh. Ngoài ra, sau khi UMNO một chính quyền, họ đã từng cố gắng hợp tác với các đảng Hồi giáo, từng cố gắng kiếm

soát nghè việñ ñ các bang bñ biệñ phía ñông và giành đññc thñng lñi ñ mñt sñ bang trong cuñc bñu cñ bñ sung, đñu này ñã tño thành sñc ép đñi vñi Chñnh quyñ Mahathir Mohamad ñ nhñng vùng này.

Chñnh phñ mñi cña Malaysia ngay lñp tñc ý thñc đññc nhiñm vñ cñp bách nhñt cña hñ ñ nhñng vùng này là phñi chñn hñng nñn kinh tñ ñã rñi vào khó khñn, đñm bño tñnh hñp pháp và tñnh bñn vñng khi cñm quyñ. Do ñó, dñ án tuyñ đññng sñt bñ biệñ phía ñông tñng bñ tñm ññnh chñ vì yêu cñu chñnh trñ cña Malaysia, ñã đññc khñi phñc, nhñng các đñu kiñn đññc đña ra rñt không công bñng cho phía Trung Quñc.

Ngññc lñi, mñc dù dñ án Country Garden cñng đña trên nñn tñng cña sáng kiñn “Vành ñai và Con đññng”, thñm chí chñnh phñ tiñn nhiñm cña Malaysia cñng ñng hñ dñ án này, nhñng cuñi cùng vñn tñn tñi khiñm khuyñt vñ mñt chñnh trñ. Thñ nhñt, do ngññi Mã Lai ñ đña phññng hoàn toàn không thñ mua nñi bñt đñng sñn vñi giá quá cao cña dñ án này, khiñn ña sñ bñt đñng sñn đññc bán cho nhñng ngññi giàu ñ nññc ngoài (Trung Quñc) đñn ñ, hñn nña dñ án này cho thñy mñt xu hññng vñn hành bñng vñn cña nññc ngoài, ngññi Mã Lai ñ đña phññng cho rñng hñ không đññc hññng lñi. Thñ hai, Malaysia lâu nay tñn tñi mâu thuñn sñc tñc và sñ hoài nghi đñi vñi mñc đñ trung thành cña ngññi Mã Lai gñc Hoa, bñt kñ nñ lñc nhiñt tình quá mñc đñ thiñt lñp quan hñ chñt chñ vñi Trung Quñc đñu có thñ gây ra sñ phñn đñi mñnh mñ, ñó cñng là nguyên nhñn chñ yñu khiñn cho dñ án Counry Garden bñ Mahathir Mohamad chñ trích công khai.

ññu tñ cña Trung Quñc nên tránh nhñng khu vñc nhñy cñm trong mñi quan hñ giña chñnh quyñ trung ññng và đña phññng

Mñi quan hñ giña chñnh quyñ liên bang và mñi bang rñt quan trñng và nó sñ ñnh hññng đñn đñu tñ cña Trung Quñc ñ Malaysia. Chñng hñn, mñi quan hñ giña tiñu vññng đñng đñu bang Johor và chñnh phñ liên bang là ññn hình. Mñi quan hñ giña tiñu vññng bang Johor, bang lñn thñ hai cña Malaysia, vñi chñnh quyñ trung ññng ñã phñc tñp hñn do chñnh quyñ liên bang nñm 2006 bñt đñu xây ññng đñc khu kinh tñ Iskandar vñi ññn tích 9.300 ha, làm gia tñng mñi quan hñ cñng thñng vñn có giña ngññi Mã Lai vñi ngññi không thuñc chñng tñc Mã Lai, giña chñnh quyñ trung ññng vñi đña phññng và cuñi cùng thñ hiñn ñ dñ án Forest City. Mñc dù bang Johor có thñ hññng lñi tñ dñ án này, nhñng tiñu vññng bang Johor lñi cho rñng dñ án ñã xâm phñm quyñn sñ ññng và quyñn mua bán đñt ñai do chñnh quyñ bang kiñm soát vñ mñt truyñn thñng, tác đñng đñn thu ngñn sách cña chñnh quyñ bang.

Do đó, mục dù tiêu vãng của bang Johor rất ững h Country Garden, những d án này đã chm đn n i đầu của chính ph liên bang m i. Chính ph m i lo ng i bang Johor tiếp giáp Singapore, d án Forest City s làm gia t ững hi u ững ph thu c vào đc khu kinh t Iskandar, t đó có th khi n tr ững tâm kinh t của c n n c chuyển d ch v phía Nam. H n n a, m t khi Forest City hoàn thành, s đm theo những ng i nh p c m i, đc bi t là những ng i nh p c m i đn t Trung Qu c, đó c ững là đi u mà chính ph m i ph i lo i b . M c dù Chính ph Malaysia nh n th c đ c c n phân ph i công b ững ngu n l c, thúc đ y s phát tri n cân b ững kinh t xã h i gi a t t c các bang, những v m t truy n th ững v n ph i gi thái đ c nh giac nh t đnh đ i v i vi c tr ững tâm kinh t n n c này chuyển d ch v phía Nam. i u này c ững cho th y Malaysia thi u m t s s p x p c ch mang tính g n k t và có th m quy n.

u t của Trung Qu c ph i d a vào đánh giá ý ngh a đ a chính tr

M t nguyên nhân quan tr ững khác tác đ ững đ n đ u t của Trung Qu c Malaysia chính là ý ngh a đ a chính tr của các d án đ u t. Ý ngh a đ a chính tr của t ững đ c s t b bi n phía ô ng là sau khi đ c xây d ững, t ững s t này s k t n i ch t ch h n v i Malaysia sau khi t ững s t xuyên Á hoàn thành, th m chí toàn b ô ng Nam Á, có th k t n i c ững Kuantan b bi n phía ô ng v i t ững s t Trung Qu c-Thái Lan s làm t ững đ ững k n ững l c th ững m i qu c t của Malaysia, nâng cao đ a v của Malaysia trong ASEAN.

Ngoài ra, Malaysia có m c tiêu tr thành qu c gia phát tri n vào n m 2020, những v n không th t mình đ a ra b t k d án v đ i có t m nhìn toàn c u, càng mu n cùng v i Trung Qu c, đ i tác th ững m i l n nh t, h p tác cùng xây d ững. Trong quy ho ch ban đ u, Malaysia đã xem xét ph i k t n i d án này v i t ững s t Trung Qu c-Thái Lan, xây d ững t ững v n chuyển trên đ t li n t khu v c Tây Nam Trung Qu c đ n Malaysia. T ững s t này có th là trung tâm của t ững s t xuyên Á, sau khi hoàn thành s có nh h ững quan tr ững đ n Malaysia, th m chí toàn b khu v c ô ng Nam Á. T góc đ đó, d án t ững s t b bi n phía ô ng phù h p v i tri n v ững đ a chính tr và m c tiêu phát tri n qu c gia trong t ững lai của Mahathir Mohamad.

u t của Trung Qu c c n t ững c ững s hi u bi t v các quy t c

Xây dựng quy tắc và tăng cường định hướng mang tính quy tắc là xu hướng phát triển. Bàn bạc và quy tắc hợp tác khu vực và quốc tế kiểu mới trong tương lai là điều phải làm. Trung Quốc luôn nhận mạnh cùng tạo thuận lợi cho nhau và cùng có lợi, những điều này không có nghĩa là loại bỏ thiệt lập quy tắc và bỏ các cơ chế. Quy tắc quy tắc và quy tắc mới quan hệ cần là điều phải bổ sung và hỗ trợ lẫn nhau. Chẳng hạn, quy tắc có thể khi thông tin minh bạch hơn, sẽ giảm bớt chi phí giao dịch, cũng có thể giảm bớt tính khó lường của hệ thống và tăng cường tính đáng báo và hành vi quốc tế của một quốc gia.

Trước khi Trung Quốc thực hiện một số dự án đầu tư ở Malaysia, nếu có các quy tắc khác chi tiết, thì điều quan trọng là phải đưa ra quy định rõ ràng và bài học kinh nghiệm khi không thực hiện được. Trung Quốc, Malaysia và các nước ASEAN phải thiệt lập một số cơ chế phù hợp, để thực hiện, hợp pháp hóa nhận thức chung giữa hai bên, thiệt lập mối quan hệ đối tác trong thực tiễn hợp tác với nhận thức là nguyên tắc và quy tắc, cùng thúc đẩy xây dựng một cơ chế hợp tác đa dạng trên cơ sở nguyên tắc công minh, minh bạch, bình đẳng và tài chính..., mới có thể đem lại lợi ích của cả hai bên không bị thiệt hại.

Triệu Hồng [Zhao Hong], Giáo sư tại Viện nghiên cứu quốc tế Nam Đông thuộc Đại học Hô Môn (Trung Quốc). Bài viết được đăng trên [IPP Review](#).

Kim Nguyễn (gt)